

Aandachtspunten

Aandachtspunten voor gemeenten

De gemeentes zijn onder de nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening (Wro) verplicht zich aan deze regels voor compensatie in de verordening te houden. Aan de andere kant zijn het goedkeuringsbesluit (bij bestemmingsplannen) of een verklaring van geen bezwaar (bij de art. 19 vrijstellingen) vanuit de provincie vervallen. Dit legt een zwaardere verantwoordelijkheid bij de gemeente om met compensatie zorgvuldig om te gaan.

Voor de beschermde gebieden (EHS en Ecologische verbindingzones, Nationale landschappen, UNESCO-werelderf-goederen, Rijksbufferzones en Weidevogelleefgebieden) moeten gemeenten ontheffing aan GS vragen voor ingrepen (zie hoofdstuk 5 Provinciale Verordening),

Maak gebruik van de ARO

De Provincie heeft de Adviescommissie Ruimtelijke Ordening (ARO) ingesteld (Provinciale Verordening artikel 4) die Gedeputeerde Staten advies geeft over eventuele ontheffingen in het landelijk gebied. Daarin zitten externe deskundigen. De gemeente kan hier veel aan hebben, als ze al in de startfase goed samenwerken met de provincie.

Aandachtspunten voor natuurorganisaties, lokale groepen, agrarische natuurverenigingen etc.

De provincie hoeft dus niet meer standaard bestemmingsplanwijzigingen of projectbesluiten (de opvolger in de Wro van art 19 vrijstellingen) te controleren. Voor bestemmingsplannen (o.g.v. art.3.1.1 Besluit ruimtelijke ordening, Bro) en ook voor projectbesluiten (art 5.1.1 Bro) is wel vooroverleg verplicht met provincie, relevante Rijksdiensten en waterschappen.

Bovendien kan de provincie gemeenten verplichten bepaalde aspecten in het bestemmingsplan op te nemen. Deze aspecten zijn vastgelegd in de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie. Voor de beschermde gebieden (EHS en Ecologische verbindingzones, Nationale landschappen, UNESCO-werelderf-goederen, Rijksbufferzones en Weidevogelleefgebieden) moeten gemeenten aan GS ontheffing vragen voor ingrepen.

De provincie kan wel een 'reactieve aanwijzing' geven - en daarmee compensatie afdwingen - maar zij hoeft dit niet te doen en de kans bestaat dat dit alleen zal gebeuren als de provincie daar een directe aanleiding voor heeft. Zeker bij (kleine) projectbesluiten is de kans dat de provincie geen actie onderneemt zeer wel denkbaar.

Eenzijds wordt bij gemeenten dus een zwaardere verantwoordelijkheid neergelegd. Anderzijds wordt de controle op naleving van de compensatieregels door het maatschappelijk middenveld belangrijker. Milieu- en natuurorganisaties kunnen de compensatie wel via bezwaar en beroep afdwingen.

De praktijk moet uitwijzen hoe de nieuwe regelgeving uitgevoerd gaat worden. Opletten blijft dus geboden. Omgaan met de beschermingsregimes en compensatie zou een vast agendapunt kunnen worden in het regulier overleg tussen NBO en de provincie.

Aanbevelingen bij compensatie

• Realiseer compensatie zo dicht mogelijk bij de ingreep op voor weidevogels kansrijke locaties

• Bundel compensatieprojecten zoveel mogelijk per regio

Om versnippering te voorkomen moet de compensatie zoveel mogelijk gebundeld worden per project en per regio. Het komt ook voor dat vanuit verschillende regelgevingen (EHS, Natuurbeschermingswet, Flora en Fauna-wet) compensatie moet plaatsvinden. Stem in dat geval deze compensatieplannen op elkaar af.

• Regel de compensatie duurzaam

Het verlies ten gevolge van de ingreep is immers definitief. In het compensatieplan moet beschreven worden hoe een duurzame oplossing gerealiseerd kan worden. Blijvend beheer is daarbij uitgangspunt. Het is belangrijk dit goed te onderbouwen. Dit betekent dat de compensatielocatie via een bestemming (in het bestemmingsplan) en kwalitatieve verplichting moet worden veiliggesteld. Het beheer zal ook duurzaam moeten worden vastgelegd (bestemming natuur of langjarige contracten voor agrarisch natuurbeheer). Hierbij moet het uitgangspunt zijn dat compensatie gefinancierd wordt vanuit het project.

• Geef initiatiefnemers ruimte met creatieve voorstellen te komen

• Compensatie moet geregeld zijn voor de ingreep plaats vindt

• Er mag geen achteruitgang van de kwaliteit van het gebied plaatsvinden

Het aantal weidevogels dat een gebied kan herbergen heeft alles te maken met de kwaliteit van het gebied. Soms is het niet mogelijk om hectares 1 op 1 te compenseren, zonder dat er nettoverlies aan areaal plaatsvindt. Soms is de inschatting dat een optimale inrichting en beheer voor weidevogels op een goede locatie kan leiden tot hoge dichtheden, zodat compensatie kan plaatsvinden op een kleiner oppervlak dan het gebied dat voor weidevogels verloren is gegaan. De soortensamenstelling van de weide-

vogels in het nieuw in te richten gebied dient ongeveer vergelijkbaar te zijn met de soortensamenstelling van het plangebied. Speciale aandacht is gewenst voor de grutto, de tureluur en de slobbeend.

Er zal inzichtelijk moeten worden gemaakt hoeveel broedparen van welke soorten zich in het plangebied bevinden. Het compensatieplan heeft als doel een gebied optimaal in te richten voor weidevogels, zodat het totale aantal weidevogels behouden blijft.

• Leg monitoring van de compensatie vast

Het compensatieplan moet een inrichting- en beheerplan bevatten. Het is van belang vast te leggen wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de plannen. In deze plannen leg je de te behalen kwaliteiten van het gebied vast. Als deze kwaliteiten zijn gerealiseerd, zijn de omstandigheden optimaal voor de weidevogels. Alleen een inrichtingsplan is niet voldoende, omdat beheer essentieel is voor het voorkomen van weidevogels. Door de kwaliteit van het gebied (inrichtingsplan) en het beheer vast te leggen borg je het voorkomen van weidevogels. Na drie jaar zal gekeken moeten worden of de vastgelegde plannen uitgevoerd zijn en de kwaliteiten gerealiseerd zijn.

Colofon
Samenstelling:
Kenniscentrum Weidevogels

Financiering:
Provincie Noord-Holland
www.kenniscentrumweidevogels.nl
Rechte Hondsboschelaan 24a
1851 HM Heiloo
088-0064400

COVERFOTO: Hempolder bij Alerisbood/Foto Iddé Lammers • VORMGEVING OPZET: Sampoort-Zuid

Handreiking Compensatie in weidevogelleefgebieden

November 2010

Ingrepen die de natuurwaarden in de EHS, de ecologische verbindingzones en weidevogelleefgebieden aantasten zijn in principe niet toegestaan.

In bepaalde situaties kan de provincie, onder voorwaarden, echter toestemming geven.

Deze voorwaarden zijn beschreven in de Provinciale Ruimtelijke Verordening bij de Structuurvisie (PRVS).

Doordat aan de structuurvisie een verordening is gekoppeld is de bescherming van weidevogelleefgebieden beter geborgd dan in het verleden.

Als een ingreep wordt toegestaan, moet de initiatiefnemer de (potentiële) natuurwaarden die verloren gaan op eigen kosten compenseren. Dit uitgangspunt wordt 'natuurcompensatie' genoemd.

De provinciale regels voor natuurcompensatie staan in de PRVS en zijn verder uitgewerkt in de Beleidsregel compensatie natuur en recreatie. In een provinciale handreiking worden de belangrijkste bepalingen en begrippen uit de Beleidsregel toegelicht. Zowel de Beleidsregel als de handreiking zullen begin 2011 zijn geactualiseerd en dan op de website te vinden onder het kopje natuurcompensatie (<http://www.noord-holland.nl/web/Themas/Natuur-en-milieu/Wetgeving/Natuurcompensatie.htm>).

kenniscentrum
weidevogels

Beleid

Deze handreiking geeft informatie over de nieuwe regels voor compensatie in weidevogelleefgebieden. Dit is met name verankerd in de nieuwe Structuurvisie en de bijbehorende verordening.

Structuurvisie en bijbehorende Verordening

Zomer 2010 is de nieuwe **Structuurvisie van de Provincie Noord-Holland** vastgesteld door Provinciale Staten. Deze structuurvisie vervangt daarmee de eerder opgestelde streekplannen zoals bijvoorbeeld het Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord. Tegelijk met de Structuurvisie is de bijbehorende **Provinciale Ruimtelijke Verordening** Structuurvisie vastgesteld, die 1 november 2010 in werking is getreden. In hoofdstuk 5 van deze verordening wordt ingegaan op de aspecten met betrekking tot de groene ruimte.

Compensatie volgens de verordening

Met de vaststelling van de nieuwe Structuurvisie en de bijbehorende nieuwe Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie van de Provincie Noord-Holland zijn de regels voor compensatie die betrekking hebben op natuurwaarden aangescherpt en geborgd. In het vervolg moet compensatie van natuurwaarden plaatsvinden voor (gronden in) de volgende gebieden:

- Ecologische Hoofdstructuur en provinciale Ecologische Verbindingszones
- Weidevogelleefgebieden

In andere beschermd gebieden zoals Nationale Landschappen (Laag Holland en het Groene Hart) mogen weidevogelgebieden bovendien niet aangetast worden omdat weidevogels benoemd zijn als kernkwaliteit van de Nationale Landschappen.

SLOBEEM - FOTO ONNO STEENDAM

Meer bescherming voor Weidevogelleefgebieden

Met de nieuwe Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie is het compensatiebeginsel dus sterker verankerd voor de weidevogelleefgebieden. Dit betekent dat plannen voor nieuwe ontwikkelingen in een weidevogelleefgebied waarvoor een bestemmingsplanwijziging of projectbesluit nodig is, alleen door kunnen gaan als schade zoveel mogelijk wordt voorkomen en resterende schade wordt gecompenseerd. De volledige regelgeving, en een toelichting hoe en in welke gebieden en waarvoor er gecompenseerd en gemitigeerd moet worden, is terug te vinden in hoofdstuk 5 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie voor:

- EHS en verbindingszones
- Nationale landschappen en UNESCO-werelderfgoederen
- Rijksbufferzones
- Weidevogelleefgebieden
- Plankaart ecologie bij de PRVS.

Opmerkingen:

- De kaart komt **niet** overeen met de oude Globale kaart Ruimtelijke bescherming en Compensatie Natuur en Recreatie uit 2008.
- Teksten en kaarten worden in de loop der tijd geactualiseerd. Op dit moment is in de Structuurvisie een “vlekkenkaart” van de weidevogelgebieden opgenomen. Deze vlekkenkaart is de afgelopen maanden nader gedetailleerd. Deze nieuwe kaart zal in de Structuurvisie worden opgenomen. Overigens zal de weidevogelleefgebiedenkaart nog verder worden geactualiseerd, op basis van nieuwe onderzoeksgegevens over de verspreiding van weidevogels. Als de nieuwe kaart beschikbaar is, zal deze ook weer in de Structuurvisie worden opgenomen (naar verwachting in 2011).

Kijk voor de meest actuele teksten van de verordeningen en de kaart daarom altijd op de website van de provincie: <http://www.noord-holland.nl/web/Projecten/Structuurvisie/Stukken.htm>

De provinciale regels voor natuurcompensatie uit de PRVS worden verder uitgewerkt in de Beleidsregel compensatie natuur en recreatie. In een provinciale handreiking worden de belangrijkste bepalingen en begrippen uit de Beleidsregel toegelicht. Zowel de Beleidsregel als de handreiking zullen eind 2010 zijn geactualiseerd en dan op de website te vinden onder het kopje natuurcompensatie (<http://www.noord-holland.nl/web/Themas/Natuur-en-milieu/Wetgeving/Natuurcompensatie.htm>).

DE MUNT IN WATERLAND OOST (LAAG-HOLLAND) - FOTO: KES SCHABINGA

Natuurbeheerplannen

De natuurbeheerplannen bieden geen extra bescherming of instrument bij natuurcompensatie. De tekst in de natuurbeheerplannen sluit aan op die in de structuurvisie:

‘Het ruimtelijk beschermingsregime stelt dat ingrepen in weidevogelleefgebieden, ecologische verbindingszones en EHS alleen zijn toegestaan als ze geen negatieve effecten hebben op deze gebieden. Heeft een ingreep wel een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van een beschermd gebied en is mitigatie van de aantasting niet mogelijk, dan geldt een ‘nee, tenzij regime’. Zo’n project kan alleen doorgaan als er geen reële alternatieven zijn en als er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Als het project kan doorgaan moeten de negatieve effecten worden tegengegaan of gecompenseerd. Dit beschermingsregime is vastgelegd in de structuurvisie, de provinciale ruimtelijke verordening en de beleidsregel compensatie natuur en recreatie Noord-Holland.’

Weidevogelvisie

In 2009 is de Weidevogelvisie Noord-Holland 2009 vastgesteld. Daarin worden een aantal begrippen gehanteerd.

- **Weidevogelleefgebieden.** Dit betreft alle gebieden die op grond van bepaalde criteria geschikt zijn voor weidevogels en daarom een bepaalde bescherming genieten: dan gaat

het om de mate van drooglegging, grondsoort, beheer, verstoring openheid, mate van geïsoleerdheid/aaneengeslotenheid en of het gebied voor langere tijd behouden blijft als weidevogelleefgebied.

Daarbinnen zijn weer twee typen gebieden die bijzondere kwaliteiten hebben namelijk:

- **Gruttokerngebieden** (met minimaal 10 gruttobroedparen per 100ha.)
- **Weidevogelkerngebieden** (minimaal 20 broedparen per 100 ha. van alle soorten, behalve Kievit, kraakeend en graspieper)

De ruimtelijke bescherming hiervan is hetzelfde als voor de weidevogelleefgebieden. Het verschil zit hem in SNL subsidiepakketten: voor de kerngebieden zijn zwaardere pakketten opengesteld dan voor de weidevogelleefgebieden. De grutto- kerngebieden en weidevogelkerngebieden zijn alleen in de weidevogelvisie en de daarop volgende natuurbeheerplannen op kaart vastgelegd, en niet in de structuurvisie. Weidevogelleefgebieden zijn naast de EHS op de plankaart ecologie van de structuurvisie vastgelegd. In PV art. 24 zijn de regels uitgewerkt.

Andere beleidskaders

Naast compensatie vanuit het ruimtelijke beschermingsregime zijn er ook andere kaders waarin compensatie van natuur en recreatie behandeld wordt. De kaders sluiten in het algemeen aan op de geest van de Structuurvisie. Voorbeelden zijn:

- Dijkverzwaringen
- Rood voor groen
- Flora- en faunawet en Boswet
- Natuurbeschermingswet

Schenk hier aandacht aan als een van deze thema’s aan de orde is.

Achtergronden nieuwe WRO

- Decentraal wat kan, centraal wat moet
- Ontvlechting verantwoordelijkheden overheden; overheden handelen vanuit eigen belangen
- Scherpere scheiding tussen visie en instrumenten
- Bestemmingsplan staat centraal
- Nadruk op sturing door Rijk en Provincie in voortraject gemeentelijke planvorming (proactief)
- Nadruk op integrale, gebiedsgerichte ontwikkelingen.

Provinciale instrumenten onder de nieuwe WRO

Basiss

- Structuurvisie: verplicht, strategisch, incl. uitvoeringsprogramma
- GS-Nota’s (zoals weidevogelvisie)

Proactieve doorwerking:

- Verordening
- Inpassingsplan
- Afstemmingsoverleggen
- Bestuurlijke afspraken
- Proactieve aanwijzing: vooraf gemeente verplichten aspect in BP op te nemen (bijv. EHS, weidevogelleefgebied)

Reactieve doorwerking:

- Zienswijze: binnen 6 weken reageren op ontwerp-plan/projectbesluit
- Reactieve aanwijzing: blokkeren van (delen van)BP, dat in strijd is met prov. Belang
- Bezwaar en beroep

Overige provinciale instrumenten, onder meer:

- Subsidie (bijv. ILG)
- Grondbeleid

SPANNAWOUDE - FOTO: KES SCHABINGA

GRUTTO - FOTO: MEMMO SCHAEFER

POEDERLEEWANG - FOTO: KES SCHABINGA